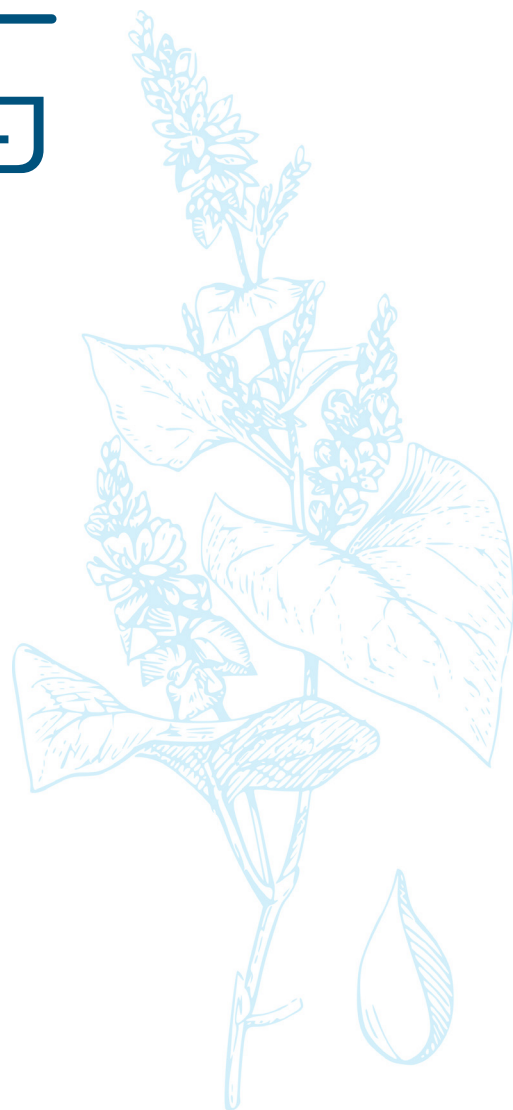

הגדה של פסח

נוסח מסורתי שוויוני מקוצר

פסח תש"ף

התנועה הרפורמית

יהדות ישראלית ללא מחיצות

כוונה לפני הסדר

כל אדם צריך מצרים

כל אדם צריך שתהיה לו
איזו מצרים,
להיות משה עצמו מתוכה
ביד חזקה,
או בחריקת שנים.
כל אדם צריך אימה וחשכה גדולה,
ונחמה, והבטחה, והצלה,
שידע לשאת עיניו אל השמים.

כל אדם צריך תפלה אחת,
שתהא שגורה אצלו על השופתים.
אדם צריך פעם אחת להתכופף -

כל אדם צריך כתר.

כל אדם צריך שתהיה לו איזו מצרים,
לגאל עצמו ממנה מבית עבדים,
לצאת בחצי הליל אל מדבר הפחדים,
לצעד הישר אל תוך המים,
לראותם נפתחים מפניו לצדדים.

כל אדם צריך כתר,

לשאת עליה את עצמות יוסף,

כל אדם צריך להודקף.

כל אדם צריך שתהיה לו

איזו מצרים.

וירושלים,

ומסע ארוך אחד,

לזכר אותו לעד

בכפות הרגלים.

אמנון ריבק

סימני הסדר

(מיוחסים לדש"י או לבעלי התוספות)

וְרַחֵץ	קִדְשׁ
יַחַץ	כַּרְפֵּס
רַחֲצָה	מַגִּיד
מַצָּה	מוֹצֵיא
כּוֹרֵךְ	מָרוֹר
עוֹרֵךְ	שְׁלַחַן
בְּרֵךְ	צָפוֹן
נְרַצָּה	הֵלֵל

קידוש לליל החג

ברשות חברי וחברותי נברך / ברשות כל המסובים / סברי מרגן ורבנן
המסובים עונים: לחיים!

בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.
בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן
וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתַתֵּן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה. חַגִּים וְזִמְנִים
לְשִׂשׁוֹן. אֶת יוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה זְמַן חֵירוּתֵנוּ מִקְרָא קִדְּשׁ זִכָּר לִיְצִיאַת מִצְרַיִם. כִּי
בָנוּ בְּחֵרֶת וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים. וּמוֹעֲדֵי קִדְּשֶׁךָ בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הִנְחַלְתָּנוּ:
בָּרוּךְ אַתָּה יי מְקִדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים.

בָּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחֵינּוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזְמַן הַזֶּה.
שׁוֹתִים כּוֹס רֵאשׁוֹנָה בְּהַסְבָּה לְשִׂמְחָה

ההסבה לצד שמאל היא זכר למנהגי הסעודה בארץ ישראל בזמן עיצובו הראשוני של סדר פסח. בדומה למנהגי העולם היווני-הלניסטי נהגו יהודי הארץ המבוססים והאמידים לאכול את ארוחתם כשהם מסבים או שוכבים על מיטות ושמאלם תומכת את פלג גופם העליון. ארוחות אלו כללו שתיית יין, אכילת ירקות ומטבלים כפרפראות וניהול שיחות בעניינים שונים בין המנות והן הבסיס למנהגי הסדר ונהליו. בליל פסח כל בית יהודי נחשב כארמון וכל יהודי נחשב כבן חורין אמיד ומבוסס שאין עליו כל מורא. בהסבה לשמאל אנו מסמלים את רוח החירות המפעמת בלב בליל החג.

נטילת ידיים ראשונה

ראש/ת הסדר נוטל/ת ידיים ללא ברכה

דחיצת הידיים הראשונה היא זכר למנהג ארץ ישראל לטול ידיים גם לפני אכילת ירקות הנטבלים בנוזלים ולא רק אכילת לחם כמנהג בבל.

מוזגים מים חיים לכוס מרים הנביאה

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה פְּרָנְסִים טוֹבִים עֲמָדוּ לְיִשְׂרָאֵל, אֵלּוּ הֵן: מִשֶּׁה וְאַהֲרֹן וּמְרִים; וְשֵׁשׁ מִתְּנוֹת טוֹבוֹת נִתְּנוּ עַל יָדָם, וְאֵלּוּ הֵן: בָּאֵר וְעֵנָן וּמֶן. בָּאֵר - בְּזִכּוֹת מְרִים, עֲמוּד עֵנָן - בְּזִכּוֹת אַהֲרֹן, מֶן - בְּזִכּוֹת מִשֶּׁה; מִתָּה מְרִים - נִסְתַּלַּק הַבָּאֵר.

תלמוד בבלי תענית ט ע"א

כַּרְפָּס

הטיבול הראשון

הגדת האביב

שָׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לִי אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוּצֵיאֲךָ יי
אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לַיְלָה. דברים טז

🎵 נִצְנַנִּים נִרְאוּ נִרְאוּ בְּאֶרֶץ

עֵת זְמִיר הַגִּיעַ, עֵת זְמִיר.

כִּי הִנֵּה סִתְּיוֹ עָבַד

סִתְּיוֹ עָבַד חֶלֶף לֹ

הַגִּפְנִים סִמְדָר נָתַנּוּ רִיחָם.

המסובים נוטלים כרפס (כל ידק שאינו מר), טובלים במי מלח ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה.
אוכלים בהסבה לכבודן של ארץ ישראל ושיבת ציון בדורנו.

יַחֵץ

ראש/ת הסדר מחלק/ת את המצה האמצעית לשני חלקים.

החלק הקטן יוצפן כאפיקומן, החלק הגדול יוחזר אל מקומו לטובת הברכה על המצה.
מפרשי ההגדה ראו בחציית המצה סמל לעוני אבותינו במצרים והמשילו את מעשה ה"יחץ" לעני החוצה את פת
לחמו, אוכל את חלקה, ומצפין את החלק הנוסף.

סדר בימי קורונה

בעת הזו ניתן לדרוש את היחץ כתזכורת לכך שאנו עורכים ליל סדר שאינו רגיל, כאשר רבים אינם
מסבים עם בני משפחתם. שמירתו של החלק המוצפן לאפיקומן מסמלת את תקוותנו לשוב במהרה
לשגרה המשפחתית והקהילתית הברוכה.

סיפור יציאת מצרים

מגביהים את הקערה, מצביעים על המצות ואומרים:

בְּבִהְיוֹת יִצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם:

הָא לַחֲמַא עֲנִיא, דִּי אֲכָלוּ אֲבִהְתָּנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכַפִּין, יִיתִי וַיִּיכּוֹל; כָּל
דְּצָרִיךְ יִיתִי וַיִּפְסֹחַ. הַשְּׁתָא הָכָא, לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל; הַשְּׁתָא עַבְדִּי,
לְשָׁנָה הַבְּאָה בְּנֵי חוֹרִין.

זה לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים,

כל הרוצה יבוא ויאכל, כל הנצרך יבוא ויפסח.

השנה כך, לשנה הבאה הלוואי ולא יצטרכו עמך זה לזה.

השנה בני חורין בגוף, לשנה הבאה בני חורין בגוף וגם ברוח.

מוזגים את הכוס השנייה, מכסים את המצות, וצעיד/ת המסובים שואל את הקושיות.
בהעדר משתתפים צעידים בסדר, אחד המסובים או כולם יחד שואלים.

מה נשתנה הלילה הזה, מכל הלילות?

שבכל הלילות, אנו אוכלים חמץ ומצה; הלילה הזה, כולו מצה.

שבכל הלילות, אנו אוכלים שאר ירקות; הלילה הזה, כולו מרור.

שבכל הלילות, אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת; הלילה הזה, שתי פעמים.

(הכוונה בשתי ההטבלות היא לטבילה של הכרפס במי מלח ולטבילת המרור בחרוסת)

שבכל הלילות, אנו אוכלים בין יושבין ובין מסובין; הלילה הזה, כולנו מסובין.

סדר בימי קודונה

המוזמנים, בדגש על הצעידים שבהם, מוזמנים להציע קושיות נוספות על השינויים בליל הסדר של
השנה הזו למול הסדרים של השנים עברו, הן אלו שמסבים להם קושי והן אלו שיש בהם גם יתרונות.

פתיח להגדה מתקופת הגאונים

מבוסס על נוסח ראשוני
ממסכת פסחים שבמשנה

עבדים היינו - עתה בני חורין!

חכמי המשנה קבעו כי ההורה המספר את סיפור יציאת מצרים לילדו "מתחיל בגנות ומסיים בשבח" (משנה, פסחים, י, ד). חכמי התלמוד בבבל נחלקו בשאלה מה היא הגנות ומה הוא השבח. שמואל קבע כי הגנות היא העבדות במצרים והשבח הוא היציאה של עם ישראל לחירות. דב הציע שהגנות היא העבודה הזרה שעבדו אבות אבותינו והשבח - קבלת התורה בסיני (תלמוד בבלי, פסחים, קטז ע"א).

בנוסף ההגדה אנו עוקבים אחרי שתי הגישות. ראשית אנו מתחילים עם דעתו של שמואל, שהגנות היא גנות העבדות במצרים, וזאת על ידי הפסקה "עבדים היינו", שחלק מהפרשנים דאו בה מעין תשובה לקושיות.

מגלים את המצות והמבוגר/ת שבמסובים משיב/ה:

עבדים היינו, לפרעה במצרים; ויוציאנו ה' אלוהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה - מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים;

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים, הרי זה משובח.

בסיפור האגדה הבא מודגם העיקרון שהכול, אפילו החכמים והמלומדים ביותר, ראוי שיחזרו ויעסקו בסיפור יציאת מצרים - "וכל המרבה הרי זה משובח". סיפור זה פותח רצף של פסקאות בנוסף ההגדה המלא המדגישות את החובה לספר ביציאת מצרים בליל הפסח ולהנחיל סיפור זה לדורות הצעירים.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון, שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: "רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית".

מדדש ארבעת הבנים

בארבעה מקורות בתורה מצווה ההורה העברי להנחיל לילדו את סיפור יציאת מצרים כהסבר לקיומן של מצוות פסח, פדיון הבן ומצוות נוספות. בשלושה מן המקורות מצווה ההורה לספר את הסיפור כמענה לשאלת הילד ובמקור אחד נדרש ההורה לכך מיוזמתו, מבלי שהתורה מזכירה שאלה מקדימה מצד הילד. מכאן, דרשו החכמים כי התורה מדברת כנגד ארבעה ילדים. שלושה מהם - שואלים שאלות ומבקשים את תשובת ההורה, והאחד - אינו יודע לשאול וההורה מצווה ללמדו מיוזמתו.

על פי מכילתא דבי רבי
ישמעאל והתלמוד הירושלמי

ברוך המקום שנתן תורה לישראל עמו, ברוך הוא.

כנגד ארבעה בנים ובנות דיברה תורה

אחת חכמה, ואחד רשע, ואחת תמה ואחד שאינו יודע לשאול.

חכמה, מה היא אומרת?

"מָה הָעֵדוּת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר עָוָה יי אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם?" דברים ו

אף אתה אמור לה כהלכות הפסח (עד האחרונה שבהן, כפי שמלמדת מסכת פסחים):

"אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן".

רשע, מה הוא אומר?

"מָה הָעֵבֶדָה הַזֹּאת לָכֶם?" שמות יב, כו

לכם, ולא לו; ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, אף אתה הקהה את שיניו, ואמור לו: "בִּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם" (שמות יג, ח) - לי, ולא לו; אילו היה שם, לא היה נגאל.

תמה, מה היא אומרת?

"מָה זֹאת?" שמות יג, יד

ואמרת אליה: "בְּחֹזֶק יָד הוּצִיאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים". (שם)

ושאינו יודע לשאול, את פתח לו -

שנאמר: "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בִּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם". שמות יג, ח

לאחר אזכור הגנות של העבדות במצרים מציינת ההגדה את הפרשנות השנייה למושג הגנות, פרשנותו של החכם הבבלי רב. לפי פרשנות זו הגנות היא העבודה הזרה של אבותינו, והשבח הוא קבלת התורה. על ידי הזכרת הגנות הזו מדגישה ההגדה כי החירות המלאה מושגת רק בשילובן של החירות הגופנית, המסומלת ביציאת מצרים, עם החירות הנפשית-המוסרית, המסומלת בקבלת התורה.

מתחילה, עובדי עבודה זרה היו אבותינו; ועכשיו, קירבנו המקום לעבודתו...

ברוך שומר הבטחתו לישראל עמו, ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ לעשות כמה שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שנאמר: "וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע תֵּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֹנְכִי וְאַחֲרָי כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְּשׁ גָּדוֹל". בראשית טו יג-יד

מכסים את המצות, מגביהים את הכוס ושרים:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, והיא שעמדה לאמותינו ולנו - שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקדוש ברוך הוא, מצילנו מידם.

זכר לשואה

היה זה הפסח הראשון שהיה עלי לבלותו לבדי במחנה ריכוז. בפסח הקודם היינו עדיין בגטו טרזינשטאט, אשר בו עוד יכולנו לערוך את הסדר בחוג המשפחה. אמנם גם את הסדר ההוא חגגנו בצורה מיוחדת במינה, כי באותם הימים היה הסגר חמור בתוך הגטו ועם רדת החשיכה נאסרה הדלקת אור ואפילו גפרור. בנסיבות אלו נאלצנו לערוך את הסדר מבעוד יום. אבל הייתי עדיין יחד עם הורי ועל שולחנו היו מונחות כמה מצות וגם תה מעורב בריבה בתור תחליף ליי. הסדר של מאוטהאוזן היה שונה לגמרי. בתחילה חשבתי שאת מנת הלחם היומית, שקיבלנוה בערב פסח אחרי הצהריים, אשמור עד לבוקר המחרת, כדי להיזהר לפחות מאכילת חמץ בעת כניסת החג, אולם תלמיד חכם אחד שהיה אתנו העיר לי שמבחינת ההלכה מוטב לאכול את הלחם מיד, כי הלא עצם החזקתו אסורה היא בבחינת בל יראה ובל ימצא. לאחר המפקד שנערך לפנות ערב, ולפני כניסתנו לצריף ללינה, הייתה בידינו שהות מה ויכולנו להסתובב ברחבה שלפני הצריפים. ביקשתי מאחד הבחורים שיטייל איתי קצת ובזמן ההליכה הלך ושוב אמרנו בעל פה קטעים מן ההגדה, עד כמה שהיו זכורים לנו. ליל סדר מיוחד במינו, ללא מצות ויין, ללא סעודת חג שבה מסובין כל בני המשפחה לשולחן אחד, אלא ליל סדר בהליכה. גופותינו היו מושפלים ומשועבדים, אולם את רוחנו לא יכלו לשוב לשעבד, ולכן יכולנו לומר גם באותם התנאים - עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה' אלוהינו משם, כי למרות הכל הרגשנו את עצמנו בני חורין. וזכורני כשאמרנו "לשנה הבאה בירושלים" הייתה בקשה זו שאמרנוה בכונה עמוקה, בקשה שבקעה מעמקי הלב, כי מי כמונו עוד הרגיש, עד כמה חסרה הייתה לנו ירושלים, ותקוותנו זו הייתה נחמתנו.

הרב סיני אדלר, מחנה הריכוז מאוטהאוזן 1944

המשך המגיד - מדרשי "ארמי אבד אבי"

חכמי המשנה, שעיצבו את ליל הסדר לאחר חורבן בית המקדש השני, קבעו במרכז ההגדה את הצהרתו של החקלאי העברי בהביאואת מנחת הביכורים למקדש (ווידוי הביכורים), כמתואר בפרשת "כי תבוא" בחומש דברים. במספר מילים מצומצם, הנפתחות בהכרזה: "ארמי אבד אבי", הזכיר החקלאי את שעבוד מצרים, ההיחלצות ממנו וההגעה אל הארץ המובטחת. חכמי המשנה קבעו כי נוסח זה יהיה את הבסיס לסיפור היציאה ממצרים בליל הסדר. כל מילה ומילה בנוסח זה נדרשה ופורשה. ראשית, באופן עצמאי על ידי עורכי הסדרים ובמרוצת הדורות על ידי נוסחים אחידים שהתפתחו בקהילות השונות. הנוסח המצוי בהגדה שבידינו, עוקב בעיקרו אחרי מנהג בבל. בנוסח המקוצר שלפנינו יופיעו הפסוקים של וידוי הביכורים בלבד. המשתתפים בסדר מוזמנים לדרוש ולפרש אותם ולהוסיף עליהם מסיפורי המקרא והאגדות על השעבוד במצרים והיציאה ממנה לחירות.

צא ולמד, מה ביקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו - שפרעה הרשע, לא גזר אלא על הזכרים; ולבן ביקש לעקור את הכול, שנאמר:

פסוק ראשון מווידוי הביכורים:

"אַרְמֵי אֲבִד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְר שָׁם בְּמַתִּי מֵעֶט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וְרַב" דברים נו, ה

פסוק שני מווידוי הביכורים:

"וַיִּרְעוּ אֶתְנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה". (שם)

פסוק שלישי מווידוי הביכורים:

"וַיִּצְעַק אֵל יי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יי אֶת קִלְנוּ וַיֵּרָא אֶת עַנְיָנוּ וְאֶת עֲמָלָנוּ וְאֶת לַחֲצֵינוּ". (שם)

תפילה למען חירותם של השבויים

מי שברך אבותינו ואמותינו, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב, לאה ורחל, ואת לוחמינו יהושע, דוד ויהודה, דבורה, יעל ויהודית, הוא יברך את שבויי צה"ל וחיליו הנעדרים ואת אזרחי ישראל הנתונים בשביה ובצרה. יהי רצון מלפניך יי צבאות שתפדה נפשם משבי ותחזירם במהרה לארצם, ויקוים בהם הכתוב: "קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו: פה אמר יי מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם יי ושבו מארץ אויב" (ירמיהו לא). הבא נחמה ומזור למשפחות חללי צה"ל המבקשות להביא יקיריהן לקבר ישראל, וקיים במהרה חזון נביאך: "וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" (ישעיהו ב, ד); ונאמר: אמן.

פסוק רביעי מווידוי הביכורים:

"וַיִּוְצֵאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה וּבְמָרָא גָּדֹל וּבְאֵתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם". (שם)

מדרש עשר המכות

לאחר שסיימנו לקרוא ולדרוש את פסוקי "ארמי אובד אבי" מביאה ההגדה מדרש נוסף על הפסוק האחרון המזכיר אותנו להזכיר את עשר המכות. המדרש סופר את המילים בשלושת הביטויים הראשונים ("ביד חזקה", "ובזרוע נטויה", "ובמורא גדול") ומתייחס לעובדה ששתי המילים הנוספות ("אותות" ו-"ומופתים") הן בלשון רבים (כלומר גם הן עומדות כל אחת כנגד המספר שתיים). מכאן קובע המדרש שהפסוק מדבר על עשר המכות.

דבר אחר (מילות פתיחה מקובלות למדרש נוסף על אותו הפסוק): **ביד חזקה, שתיים; ובזרוע נטויה, שתיים; ובמורא גדול, שתיים; ובאותות, שתיים; ובמופתים, שתיים.** (ובסך הכול: עשר).

אלו עשר מכות, שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים. ואלו הן:
נוהגים להטיף טיפת יין מהכוס אל הצלחת בעבור כל מכה וכל אחד מסימניו של רבי יהודה

דָם, צַפְרָדַע, כְּנִים, עָרוֹב, דָּבָר,
שַׁחִין, בַּרְד, אֲרָבָה, חִשָּׁךְ,
מַכַּת בְּכוֹרוֹת

רְבִי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סִמָּנִים:

דַּע"ךְ עַד"ש בְּאֵח"ב

מפרש הרשב"ץ: כך היה דרכו של רבי יהודה לתת סימנים כדי שלא יטעו התלמידים

נוהגים להטיף יין מן הכוס החוצה בעת אמירת כל אחת מהמכות וכל אחד משלושת הסימנים של רבי יהודה. חלק מפרשני ההגדה קשרו מנהג זה לרצון לסמל שאין אנו שמחים במכות שנחתו על המצרים. דעיון דומה בא לידי ביטוי בהלכה שלא לומר את תפילת ההלל בשלמותה ביום שביעי של פסח, בו על פי המסורת טבעו המצרים בים. מנהג זה יסודו באגדת התלמוד, שבשעה שבקשו מלאכי השרת לומר שירה על טביעת המצרים השתיק אותם הקב"ה ואמר: "מעשה ידי טובעים בים - ואתם אומרים שירה לפני?" (תלמוד בבלי, מסכת מגילה י"ע"ב).

מדרשי המכות על הים והפיוט "דיינו"

לאחר הזכרת עשר המכות שהונחתו על המצרים מובא בנוסח המלא של ההגדה מדרש נוסף העוסק במכות בארץ מצרים ובמכות שלקו המצרים בים סוף, בעת חצייתו. מדרש המכות על הים הוא המקום היחיד בהגדה בו מוזכר משה רבנו. עורכי ההגדה שביקשו להדגיש כי גאולת מצרים נעשתה על ידי הקדוש ברוך הוא הצניעו את חלקו של משה. מדרש זה מזכיר בצנעה את חלקו של משה בגאולה, ובכך מציג גם את חלקם של בני ישראל עצמם ומנהיגיהם ביציאה מעבדות לחירות.

מדרשי המכות על הים מהווים תזכורת כי ליל היציאה ממצרים היה תחנה ראשונה במסע הארוך אל עבר הארץ המובטחת, וכי כבר כעבור ימים ספורים בלבד נדרשו בני ישראל להתמודד עם אתגרים נוספים: חצית הים, המלחמה עם עמלק, המחסור במים ובמזון. במובן זה, מדרשי המכות על הים מובילים אותנו לפיוט "דיינו", החותם את ה"מגיד" ופורש את כל הידיעה של סיפור היציאה ממצרים, המסע אל עבר הארץ והכניסה אליה.

פיוט שמקורו ככל הנראה בסוף תקופת התלמוד או בראשית תקופת הגאונים. יחד עם מדרש המכות מופיע הפיוט רק בנוסח בבל של הגדות ולא בנוסח א"י

כִּמְהָ מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ

דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, וְלֹא עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה, וְלֹא שָׁקַע צָרְנוֹ בְּתוֹכוֹ,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ שָׁקַע צָרְנוֹ בְּתוֹכוֹ, וְלֹא סִפֵּק צָרְפָנוּ בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ סִפֵּק צָרְפָנוּ בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְלֹא הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא קָרַבְנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ קָרַבְנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
דֵּי יִי נִו .	אֱלוֹ הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא בָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה,

עַל אַחַת כִּמְהָ וְכִמְהָ, טוֹבָה כְּפוֹלָה וּמְכַפֶּלֶת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ:

שְׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְעָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים, וְעָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם, וְנָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, וְקָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְהֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרֶבָה, וְשָׁקַע צָרְנוֹ בְּתוֹכוֹ, וְסִפֵּק צָרְפָנוּ בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּן, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְקָרַבְנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי, וְנָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה.

משנת רבן גמליאל - חיובי ליל הסדר

לאחר סיום המגיד וסיפור היציאה ממצרים על דרך המדרש, מוזכרים עקרי החיובים הנוהגים בליל הסדר באמצעות דבריו של רבן גמליאל, נשיא הסנהדרין ומנהיג הישוב היהודי בארץ ישראל בדור שלאחר החורבן, שהנהיג את העם מן העיר יבנה. משנת רבן גמליאל מעידה על כך שגרעינו של סדר ליל פסח בנוסח ובאופן המוכרים לנו, גובש על ידי חכמי המשנה לאחר חורבן הבית השני, כתחליף לחגיגת קורבן הפסח שבוטלה בשל העדר המקדש. בכך מסמלים הסדר וההגדה את כוח החיות וההתחדשות של העם היהודי.

רבן גמליאל אומר: כל שלא אמר שלושה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם:

משנה, מסכת פסחים

פֶּסַח, מִצָּה, וּמְרוֹר

פֶּסַח שהיו אבותינו ואמותינו אוכלים בזמן שבית המקדש קיים. על שם מה? על שום שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: "וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לִי אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ". שמות יב, כז

סדר בימי קורונה - תפילה לרפואה

מי שברך את אבותינו ואמותינו, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב, לאה ורחל, הוא יברך את כל החולים והחולות בעת הזו, במדינת ישראל וברחבי העולם כולו. הקדוש ברוך הוא יחזק ויאמץ אותם בארץ רוח ובאמץ לב, וישרה עליהם מרוחו לרפאם ברפואת הגוף וברפואת הנפש, ויחזק ידי כל העוסקים במלאכת הרפוי והתמיכה וביתר צרכי הצבור. "אל נא רפא נא לה" - שכינה מקור חיינו, העניקי לכלנו את מדת הסובלנות והסבלנות בעת ישיבתנו בביתנו ומחוצה לו, עד יפסחו עלינו הצרה, הפגע והמצוקה של העת הקשה הזו. ונאמר: אמן.

מגביהים את המצות ואומרים:

מִצָּה זו שאנחנו אוכלים. על שם מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיין, עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, וגאלם. שנאמר: "וַיֵּאָפוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמֵה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם". שמות יב, לט

מכסים את המצות ומגביהים את המרור ואומרים:

מְרֹרִים זֶה שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹכְלִים. עַל שֵׁם מָה? עַל שֵׁם שֶׁמִּירְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּצְרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֵה אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֶךְ". שמות א, יד

בכל דור ודור חייב אדם לראות (נוסח הגדת הדמב"ם: להראות) עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם" (שמות, יג, ח), שלא את אבותינו ואמותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמהם - שנאמר "וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לְאֶתְלָת לְנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם" (דברים ו, כג).

כי גרים הייתם בארץ מצרים - על חירות ואחריות

בכל דור ודור חייב אדם לראות ולהראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים - גם על מנת שנוכח שהחירות שלנו אינה מובנת מאליה, וגם על מנת שנקפיד בחירותו ובכבודו של הזולת. במקורות רבים בתורה נקבע זיכרון היציאה מבית העבדים לא רק כעוגן לזהות הלאומית והדתית שלנו, אלא גם כבסיס למצוות בין אדם לחברו בדגש על היחס הראוי והמגן כלפי הזר והגר החיים עמנו ובקרבתנו, וכלפי היחידים המוחלשים בחברה שלנו. בליל הסדר בו אנו חוגגים את חירותנו, כבנים ובנות לעם שחדש את דיבונותו, ראוי שנוכיד לעצמנו ולילדינו חובות אלו.

וַיֵּרָא לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצְנוּ כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. שמות כב

כִּי יְהוּה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד. עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאִלְמָנָה וְאַהֲבֵה גֵר לְתַת לֹו לֶחֶם וְשִׂמְלָה. וְאַהֲבַתְּ אֶת הַגֵּר כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. דברים י

סדר בימי קורונה

הזמינו את המסובים להציע מעשים ודרכי התנהגות המבטאות את הפנמת הרעיון של "כי גרים הייתם בארץ מצרים" בעת הזו ולנוכח האתגרים של משבר הקורונה.

פרקי ההלל הראשונים

לאחר שסיימנו לדרוש את סיפור יציאת מצרים ולמדנו על המרכיבים העיקריים של סעודת ליל הסדר, אנו פונים לפרקי הודיה והלל. תפילת ההלל, הכוללת שישה פרקי תהילים, הושרה בומם סעודת הפסח בירושלים עוד בימי בית המקדש השני. את שני הפרקים הראשונים, העומדים כנגד גאולות העבר, אומרים לפני הארוחה. את יתר הפרקים, הצופים פני עתיד, משלימים לאחר ברכת המזון.

מגלים את המצות, מגביהים את הכוס ואומרים:

לפיכך אנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם לגדל להדר לנצח ולברך למי שעשה לנו, לאבותינו ולאמותינו את כל הנסים האלו, והוציאנו מעבדות לחירות, מיגון לשמחה, מאבל ליום טוב, מאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה; ונאמר לפניו שירה חדשה, הללו יה.

אבל אל מול חורבן קלפיו

עולה השמש מעליו

והוא אוסף אותם אליו

ושר הללויה.

הללויה, וזה השיר

פרושים ימי בפני האל

יודע הוא דרכי

וכל שירי כמו תפילות

שולחו למרחקים.

וכשיגיע סוף התוואי

אנעל בשקט את חיי

ושיר חדש צעיר וחי

יושר הללויה.

הללויה, וזה השיר - - -

יעקב גל פז ומני גל

אדם חוזר וקציר יומו

צנוע הוא ודל,

ועל גבו צרות החול

עומסות לו כמגדל.

ולפניו רואה פתאום

את שתי עיניה של ביתו

והוא אז שר, והן איתו

שרות הללויה.

הללויה, וזה השיר

עולה מכל פינות העיר

כשהאדם ושתי עיניו ביתו

שרים הללויה.

בונה אדם את בניינו

מהבל וקלפים,

יום יום טורח ועמל

יום יום הם נטרפים.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יי הַלְלוּ אֶת שֵׁם יי. יְהִי שֵׁם יי מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
מִמְזֶרֶח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאֵי מְהַלֵּל שֵׁם יי. רַם עַל כָּל גּוֹיִם יי עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ.
מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיחַ לַשָּׁבֶת, הַמְשַׁפִּיל לְרֵאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ?
מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל. מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן, לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים. עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ.
מוֹשִׁיבֵי עֶקְרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּיָהּ. תהילים קיג

בַּיְצָאֵת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם. בַּיֵּת יַעֲקֹב מֵעַם לוֹעֵז.

הֵיטָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו.

הֵיטָ רָאָה וַיָּנֵם. הַיַּרְדֵּן יִסָּב לְאַחֹר.

הַהָרִים רָקְדוּ כְּאֵילִים. גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן.

מֵה לֶךְ הֵיטָ כִּי תִנּוּם, הַיַּרְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר,

הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן?

מִלִּפְנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ, מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב.

הַהֶפְכִי הַצּוֹר אַגָּם מַיִם, חֲלַמֵּי־שׁ לְמַעֲנֵנוּ מַיִם תהילים קיד

מגביהים את הכוס ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ וְאֲמוֹתֵינוּ
מִמִּצְרַיִם, וְהַגִּיעָנוּ לְלִילָה הַזֶּה לְאֶכֶל בּוֹ מִצֶּה וּמְרוֹר. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
וְאֲמוֹתֵינוּ, יַגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְרַגְלִים אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאֵתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמִיחִים
בְּהַשְׁלָמַת בְּנֵי עֵינֶךָ וְשָׂשִׁים בְּעֲבוּדָתְךָ, וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתֵּנוּ וְעַל
פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים כּוֹס שְׁנִיָּה בְּהִסְבָּה לְשִׁמְעָל.

רְחֵצָה

נוטלים ידיים לפני אכילת המצה והסעודה. ראשית נוטלים הידיים ואז מברכים:
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

מוֹצֵיא

אוחזים בשלוש המצות ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצֵיא לַחֶם מִן הָאָרֶץ.

מִצָּה

אוחזים במצה העליונה והמצה האמצעית הפרוסה ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.
בוצעים מהמצות ומחלקים לכל המסובים לפחות כזית - אוכלים בהסבה.

מְרוֹר

הטיבול השני

נוטלים מרור וטובלים במעט חרוסת באופן שנותר טעם מר, ובכך מבצעים את הטיבול השני של הסדר. מברכים לפני האכילה:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר.
מכיוון שהמרור הוא זכר לעבדות המצרים נוהגים לאכול ללא הסבה

כּוֹרֵךְ

בוצעים מהמצה התחתונה וכורכים אותה במרור (ואפשר גם בחרוסת) ואומרים:
זָכֹר לַמִּקְדָּשׁ כְּהִלָּל. בֵּן עֲשָׂה הֵלֵל בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם. הָיָה כּוֹרֵךְ פֶּסַח,
מִצָּה וּמְרֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "עַל מִצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֶהוּ" (שמות יב, ח)

מנהג לאכול לפני ארוחת החג ביצים שלוקות כסמל וזיכרון לקורבנות החגיגה, שהקריבו אבותינו בבית המקדש במקביל לקרבן הפסח.

סדר בימי קורונה

במנהג ה"כורך" אנו אוכלים יחד את המצה - סמל הגאולה, עם המרור - סמל השעבוד. גם כשאנו אוכלים את המרור לבדו, אנו טובלים אותו בחרוסת המתוקה. שני המעשים מזכירים לנו כי פעמים רבות חרדה ושמחה, קושי והצלחה כרוכים זה בזה. לפני המעבר לארוחת החג טוב לחשוב ולשוחח על היבטים חיוביים של עוצמה, גילויי רצון טוב, ושיעורים לחיים שמתגלים בעת המשבר הנוכחי.

שְׁלַחַן עוֹרֵךְ

בתאבון!

צָפוּן

האפיקומן

פירושה המילולי של המילה היוונית אפיקומן הוא "הוציאו לפני". במונח זה כונו קינוחי הסעודה וגם המנהג בעולם ההלניסטי שבסוף הארוחה נהגו המסובים לעבוד מבית לבית או להתקבץ ברחובות, למעין מסיבת חוצות. מסכת פסחים במשנה קובעת כי אין לסיים את סעודת הפסח באפיקומן. משמעות הדבר היא שיש להיוותר בחבורת הסועדים המקורית וכן שיש לחתום את הערב בטעמו של קרבן הפסח. עם חורבן בית המקדש נקבע שיש לחתום את סעודת הסדר בטעמה של מצת האפיקומן. במשפחות בהם נוהגים לאכול קינוחים לאחר קריאת החלק השני של ההגדה ושירת פיוטי החג, ניתן לשמור את האפיקומן ולחלקו לכל המשתתפים ממש עם סיום החגיגה - כדי לסיים את ההתכנסות בטעמה של המצה.

הילדים או המסובים מוציאים את האפיקומן. עורך הסדר מחלקו למסובים ואומר:

זכר לקרבן הפסח, הנאכל על השובע.

ברכת המזון בקצרה

מוזגים כוס שלישית ומברכים את ברכת המזון.
בסדר של שלושה משתתפים ויותר מקדימים לברכת המזון את הזימון. בסדר של שנים או של יחיד מתחילים
בברכה הראשונה שלאחר הזימון.

שיר המעלות.

בְּשׁוֹב יי אֵת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵיִינוּ כְּחֻלְמִים.
אִז יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וְלִשׁוֹנֵנוּ רִנָּה.
אִז יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים,
הַגְּדִיל יי לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ, הֵיִינוּ שְׂמֵחִים.

שׁוֹבָה יי אֵת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב.
הַזְרָעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ.
הַלֶּחֶם יִלֶךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשֶּׁךְ הַזֶּרַע,
בֹּא יבֹא בְּרִנָּה, נִשְׂא אֱלוֹמֹתָיו. תהילים קכו

המזמן/ת: חֲבֵרֵי וְחִבְרוֹתֵי נְבֻרָךְ.
המסובים: יְהִי שֵׁם יי מְבָרַךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
המזמן/ת: בְּרִשׁוֹת חֲבֵרֵי וְחִבְרוֹתֵי נְבֻרָךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵכְלָנוּ מִשְׁלֹו.
המסובים: בְּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ) שְׂאֵכְלָנוּ מִשְׁלֹו וּבְטוֹבוֹ חֵיִינוּ.
המזמן/ת: בְּרוּךְ (אֱלֹהֵינוּ) שְׂאֵכְלָנוּ מִשְׁלֹו וּבְטוֹבוֹ חֵיִינוּ.
המסובים: בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הִזַּן אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ. בְּטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
הוּא נוֹתֵן לָחֶם לְכָל בֶּשֶׂר. כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ. וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תִּמְיֵד לֹא חֶסֶד לָנוּ וְאֵל
יְחֶסֶד לָנוּ מְזוּן לְעוֹלָם וָעֶד. בְּעֶבֶר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. כִּי הוּא אֵל זָן וּמְפָרֵס לְכָל וּמְטִיב
לְכָל וּמְכִין מְזוּן לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בָּרָא. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הִזַּן אֶת הַכֹּל.

נוֹדָה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ. עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ וּלְאִמּוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וּרְחֻבָּה.
וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּפְדִיתָנוּ מִבַּיִת עֲבָדִים... וְעַל הַכֹּל יי
אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ. יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תִּמְיֵד לְעוֹלָם
וָעֶד. כִּפְתוּב. וְאֶכְלֵת וְשָׂבַעְתָּ וּבִרְכַתְּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ.
בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמְּזוּן.

רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ.
אֱלֹהֵינוּ. אָבִינוּ. רַעֲנוּ זִמְנֵנוּ פְּרִנְסֵנוּ וְכַלְכַּלְנוּ וְהִרְוִיחֵנוּ. וְהַרְוֵחַ לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה
מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תַּעֲרִיכֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ לֹא לִיְדֵי מַתְנַת בֶּשֶׂר וְדָם וְלֹא לִיְדֵי
הַלְוָאתָם. כִּי אִם לְיָדְךָ הַמְּלֵאָה. הַפְּתוּחָה. הַקְּדוּשָׁה וְהַרְחֻבָּה. שְׁלֹא יִבּוֹשׁ וְלֹא
נִכְלָם לְעוֹלָם וָעֶד.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַפְקֵד וְיִזְכֵּר זְכוֹרֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ
וְאִמּוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדֻשָׁתְךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפִלִּיטָה
לְטוֹבָה, לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. זִכְרֵנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה, וּפְקֻדֵנוּ בּוֹ לְבִרְכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה
וּרְחֻמִּים, חוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה.

וְהַשְׁלֵם בְּנֵן יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי בּוֹנֵה בְּרַחֲמֵי יְרוּשָׁלַיִם.

הַרְחַמֵּן הוּא יִתְבָּרֵךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

הַרְחַמֵּן הוּא יַפְרִינֵם אוֹתָנּוּ וְאֵת כָּל נִזְקֵי עַמּוֹ וְעוֹלָמוֹ בְּכָבוֹד.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה מְרֻבָּה בְּבֵית זֶה וְעַל הַשְּׁלַחַן הַזֶּה שְׂאֵבְלָנוּ עֲלֵיו.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת כָּל הַמְּסָבִים עִמָּנוּ וְאֵת כָּל בְּנֵי מִשְׁפַּחוֹתֵינוּ בְּאֲשֶׁר הֵם.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁית צְמִיחַת גְּאֻלָּתָנוּ.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת בְּנֵי עַמָּנוּ בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם וּבְכָל אָרֶץ וְאָרֶץ.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אֶת חִילֵי צְבָא הַהֲגָנָה לְיִשְׂרָאֵל.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבִּין שָׁלוֹם בֵּין זֶרַע יִצְחָק לְזֶרַע יִשְׁמַעֵאל.

סדר בימי קורונה - בקשות מיוחדות

הַרְחַמֵּן הוּא יִרְפָּא אוֹתָנוּ, אֶת כָּל חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל חוֹלֵי עוֹלָמוֹ
בְּרַפּוּאָה שְׁלֵמָה.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה בְּמַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם שֶׁל כָּל הָעוֹסְקִים בְּצַדִּיקֵי צְבוֹר וְעַל
הָעֵמְלִים לְמַעַן בְּרִיאוֹתָנוּ וּשְׁלוֹמָנוּ.

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא הַזְּכוּר לְטוֹב וּבִישָׁר לָנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת
יִשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת.

הַרְחַמֵּן הוּא יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ שְׁנַת בְּרָכָה אֲמוּתֵינוּ שָׁרָה, רְבִקָּה,
רָחֵל וְלֵאָה, וְאֲבוֹתֵינוּ, אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּכָל, מְכָל, כָּל כֵּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כְּלָנוּ יַחַד
בְּבְרָכָה שְׁלֵמָה, וְנֹאמֵר אָמֵן.

הַרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילָנוּ יוֹם שְׂכָלוֹ טוֹב.

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְעַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל
וְאֲמָרוּ אָמֵן.

” עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן, ” יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם.

בְּרוּךְ אַתָּה ” אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים כּוֹס שְׁלִישִׁית בַּהֲסָבָה

שפוך חמתך - שפוך אהבתך וכוסו של אליהו

מוזגים את כוסו של אליהו ופותחים את הדלת.

בחלק זה של הסדר חוברים יחד שלושה מנהגים מאוחרים יחסית, הקשורים לשאיפה לגאולה:

פתיחת הדלת - מקורה במנהג מתקופת הגאונים להשאיר את דלתי הבית פתוחות במשך כל הסדר, כסמל לליל השימורים ולאמונה בגאולה, וכסמל לפתיחת דלתות הבית בפני העניים.

מזיגת כוסו של אליהו - מנהג זה נזכר לראשונה בספרי האחרונים מהמאה ה"ו. יש הקושרים אותו לצפייה לגאולה שאליהו הוא מבשרה. הגאון מוילנה קשר את מזיגת הכוס למחלוקת המופיעה בתלמוד האם יש להוסיף שתיית כוס חמישית בליל הסדר.

אמירת 'שפך חמתך' - מקור מנהג זה באשכנז ומשם חדר בנוסחים שונים לשאר עדות ישראל. האזכורים הראשונים למנהג מצויים בספרות הראשונים באשכנז בראשית ימי הביניים.

שְׁפוּךְ חֶמְתְּךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
יָדְעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָדְאוּ, כִּי אַכֵּל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת גְּוֵהוּ
הַשָּׁמוּ.

שְׁפוּךְ חֶמְתְּךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
יָדְעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא
קָדְאוּ, כִּי אַכֵּל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת גְּוֵהוּ
הַשָּׁמוּ.

נוסח המיוחס להגדה מאיטליה מתקופת הרנסאנס

וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית י" נָכוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשְׂאָה הוּא מְגַבְעוֹת
וְנִהְרָו עָלָיו עַמִּים... וּכְתַתּוּ חֲרַבְתֵּיהֶם לְאַתֵּים וְחִנִּיתֵיהֶם לְמִזְמְרוֹת לֹא יִשְׂאוּ גוֹי
אֶל גּוֹי חָרָב וְלֹא יִלְמְדוּן עוֹד מִלְחָמָה. וַיָּשָׁבוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנִתּוֹ וְאִין
מִחֲרִיד כִּי כִּי י" עֲבָאוֹת דִּבֵּר. כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וְאֲנַחְנוּ נִלְךְ בְּשֵׁם
י" אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. מיכה ד א-ה

🎵 אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא אֱלֹהֵינוּ הַתְּשִׁבֵי אֱלֹהֵינוּ הַגְּלַעְדֵי,
בְּמַהְרָה יָבוֹא אֱלֵינוּ עִם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד.

השלמת פרקי ההלל

מוזגים כוס רביעית ומשלימים את פרקי ההלל

לְמִדְנִי, אֱלֹהִי, בְּרֹךְ וְהִתְפַּלֵּל
עַל סוּד עֲלֵה קָמַל, עַל נְגַה פְּרִי בָשֶׁל,
עַל הַחֲרוֹת הַזֹּאת: לְרֵאוֹת, לְחוּשׁ, לְנִשְׁמָה,
לְדַעַת, לְיַחַל, לְהַכְשֵׁל.
לְמַד אֶת שְׁפֹתַי בְּרֹכָה וְשִׁיר הַלֵּל
בְּהִתְחַדֵּשׁ זְמַנְךָ עִם בְּקָר וְעִם לַיִל,
לְבַל יִהְיֶה יוֹמֵי הַיּוֹם כְּתַמּוּל שְׁלִשׁוֹם.
לְבַל יִהְיֶה עָלַי יוֹמֵי הַדְּגָל.

לאה גולדברג

תהילים קטו

... יִשְׂרָאֵל בְּטַח בִּי - עֲזָרְסֵם וּמַגְנֵם הוּא.
בֵּית אֲהֲרֹן בְּטַחוּ בִּי - עֲזָרְסֵם וּמַגְנֵם הוּא.
יִרְאֵי יי בְּטַחוּ בִּי - עֲזָרְסֵם וּמַגְנֵם הוּא.

יִי זַכְרֵנוּ יְבָרְךָ. יְבָרְךָ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל.
יְבָרְךָ אֶת בֵּית אֲהֲרֹן. יְבָרְךָ יִרְאֵי יי הַקְּטָנִים עִם הַגְּדֹלִים.
יִסְף יי עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם.
בְּרוּכִים אַתֶּם לִי עֲשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ.
הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לִי וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם.
לֹא הַמִּתִּים יִהְלְלוּ יְיָ וְלֹא כָּל יוֹרְדֵי דוֹמָה.
וְאַנְחָנוּ נְבָרְךָ יְיָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. הַלְלוּ יְיָ.

... אֶת־הַלֵּךְ לִפְנֵי יי בְּאֲרָצוֹת הַחַיִּים.

הָאֲמֹנֹתַי כִּי אֲדַבֵּר, אֲנִי עֲנִיתִי מְאֹד.

אֲנִי אֲמַרְתִּי בְּחַפְזִי - כָּל הָאָדָם כֹּזֵב.

מָה אָשִׁיב לַיי? כָּל תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי.

כּוֹס יִשׁוּעוֹת אִשָּׁא וּבָשִׂים יי אֶקְרָא...

נִדְרֵי לַיי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ.

בְּחֻצוֹת בַּיִת יי בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלַיִם. הַלְלוּהָ.

הַלְלוּ אֶת יי כָּל גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים.

כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וְאַמֶּת יי לְעוֹלָם. הַלְלוּהָ.

הוֹדוּ לַיי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

יֹאמְרוּ נָא בַּיִת אֲהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

יֹאמְרוּ נָא יִרְאִי יי כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ.

מִן הַמִּצַּד קָרָאתִי יְהוָה - עֲנֵנִי בַּמֶּרְחָב יְהוָה.

יי לִי לֹא אֵיֶדָא. מַה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם...

עֲזֵי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה.

קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי צְדִיקִים. יָמִין יי עֲשֵׂה חַיִּל.

יָמִין יי רוֹמְמָה. יָמִין יי עֲשֵׂה חַיִּל...

אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה.

אֲבֹן מַאֲסוֹ הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

מֵאֵת יי הִיָּתָה זֹאת. הִיא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ.

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי. נִגְיְלָה וְנִשְׁמַחָה בּוֹ.

אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָא. אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָא.

אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָא. אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָא...

יְהַלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ עַל מַעֲשֵׂיךָ וְחַסִּדֵיךָ צְדִיקִים עוֹשֵׂי רִצּוֹנְךָ. וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
 בְּרַפָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ אֶת שִׁמְךָ מִלְּפָנָי. כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמְּךָ נֶאֱמָה לְזִמְרָה.
 כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל. בְּרוּךְ אַתָּה יי מֶלֶךְ מְהַלֵּל בַּתְּשׁוּבָחוֹת.

ההלל הגדול

הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו...

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	לְמִפְּנֵי מִצְרַיִם בְּבִכּוֹרֵיהֶם
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וַיֹּצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעֵ נְטוּיָה
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	לְגִזְרֵ יָם סוּף לְגִזְרֵי
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וַנַּעַר פְּרַעֲהַ וַחִילוֹ בַּיָּם סוּף
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	לְמִפְּנֵי מְלָכִים גְּדֹלִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וַיַּהַרְג מְלָכִים אֲדִירִים
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וַנִּתֵּן אֶרֶץ לְנַחֲלָה
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	שֶׁשֶׁפְּלָנוּ זָכַר לָנוּ
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	וַיַּפְּרֵקֵנוּ מִצָּרֵינוּ
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	נוֹתֵן לָחֶם לְכֹל בָּשָׂר
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ	הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם

תהילים קל"ו. על פי חלק מנוסחי
 התלמוד נהגו לאומרו על כוס יין חמישית. יש
 הנוהגים בימינו לשותות כוס חמישית לכבוד
 הקמת מדינת ישראל ושיבת ציון בדרגו

יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מְלִכְנָו. הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לְךָ
נָאָה יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וְשִׁבְחָה. הֵלֵל וְזִמְרָה. עֹז וּמִמְשָׁלָה. נִצַּח גְּדֻלָּה
וְגִבּוּרָה. תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת. קְדוּשָׁה וּמְלָכוּת: בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
בְּרוּךְ אַתָּה יי. אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל בְּתִשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת. הַבּוֹחֵר
בְּשִׁירֵי זִמְרָה. מֶלֶךְ אֵל חַי הָעוֹלָמִים.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים כּוֹס רְבִיעִית בַּהֲסָבָה

בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה עַל שְׁתֵּי הַכּוֹס הַשְּׁלִישִׁית וְהַכּוֹס הַרְבִּיעִית:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל
אָרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂדֵצִית וְהַנְחִלָּתָ לְאֲבוֹתֵינוּ וּלְאֲמוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ
וְלִשְׂבֹּעַ מִטוֹבָהּ, רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן
מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְהַשְׁלֵם בְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ
וְשִׁמְחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ וְנִשְׂבַּע מִטוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקְדוּשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ.
וְשִׁמְחֵנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה כִּי אַתָּה יי טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל
פְּרֵי גִפְנָהּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.

פסח - עם שומר במשך אלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים! דרך כל מחילות השעבוד והאונס
והאינקוויזיציה והשמד והפרעות, נושאת האומה בלבה את הגעגועים לחופש ומביאה אותם לידי
ביטוי עממי אשר לא יפסח על כל נפש בישראל, על כל נפש עניה ומרודה! מאבות אל בני דרך
כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים כזכרון אישי, אשר איננו מחוויר ואיננו דהה. "בכל דור ודור חייב
אדם לדאות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה, ואין לך
התמזגות של יחיד וכלל, ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות, גדולה כאשר בצו פדגוגי עתיק זה. אנני
יודע יצירה ספרותית יותר מחנכת לתיעוב העבדות ולאהבת החירות כספור השעבוד ויצאת מצרים.
ואינני יודע שום זיכרון עתיק שכולו מופנה לקראת העתיד, שכולו סמל להווה שלנו ולעתידנו כ"זכר
ליציאת מצרים".

ברל כצנלסון, מהפכה ומסורת, 1935

נְדָצָה

חתימת הסדר

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ,
כָּכֵל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.
כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ,
בֵּין נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.
זָךְ שׂוֹכֵן מְעוֹנָה,
קוֹמֵם קֹהֵל עֲדַת מִי מִנָּה.
בְּקָרוֹב נִהַל נִטְעֵי כַּנָּה
פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

לשנה הבאה בירושלים הבנויה.
לשנה הבאה בירושלים של שלום.
לשנה הבאה, בבדיאות טובה עם כל בני משפחותינו וחברינו.

🎵 עוד יבוא שלום עלינו ועל כולם.

סלאם - עלינו ועל כל העולם.

סלאם - שלום.

🎵 יְבָרְכֶךָ יי מציון וְרֵאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם

יְבָרְכֶךָ יי מציון כָּל יְמֵי, יְמֵי חַיֶּיךָ.

וְרֵאָה בָּנִים לְבָנֶיךָ, שְׁלוֹם עַל יְשׁוּדָאֵל.

אני מאמין

שחקי, שחקי על החלומות,
זו אני החולם שח.
שחקי כי באדם אמין,
כי עודני מאמין בך.

כי עוד נפשי דרור שואפת,
לא מכתיה לעגל פז,
כי עוד אמין גם באדם,
גם ברוחו, רוח עז.
אמינה גם בעתיד,
אף אם ירחק זה היום,
אך בוא יבוא - ישאו שלום,
אז וברכה לאם מלאם.
שאלו טשרניחובסקי

פיוטי הסדר המסורתיים

קרב יום אשר הוא לא יום ולא לילה.

ךם הודע כי לך היום אף לך הלילה
שומרים הפקד לעירך כל היום וכל הלילה.
תאיר כאור יום חשכת לילה.

מתוך הפיוט "ובכן בחצי הלילה"

כי לו נאה, כי לו יאה.

אֲדִיר בְּמְלוּכָה, בְּחֹר כְּהֶלְכָה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

דָּגוּל בְּמְלוּכָה, הַדּוּר כְּהֶלְכָה, וְתִיקֵיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

זַכָּאי בְּמְלוּכָה, חֶסֶן כְּהֶלְכָה טַפְסָרְיוֹ יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

יְחִיד בְּמְלוּכָה,, כְּבִיר כְּהֶלְכָה לְמוֹדָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

מוֹשֵׁל בְּמְלוּכָה,, נוֹרָא כְּהֶלְכָה סְבִיבָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

עָנְיוֹ בְּמְלוּכָה, פּוֹדֵה כְּהֶלְכָה, צְדִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

קָדוֹשׁ בְּמְלוּכָה, רַחוּם כְּהֶלְכָה שְׁנֵאֲנֵיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

תְּקִיף בְּמְלוּכָה,, תּוֹמֵךְ כְּהֶלְכָה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ:
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אִף לֵךְ, לֵךְ יי הַמְּמַלְכָה, כִּי לוֹ נָאָה, כִּי לוֹ יָאָה.

אחד מי יודע

1

אחד מי יודע?

אחד אני יודע!

אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

2

שנים מי יודע?

שנים אני יודע!

שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

3

שלושה מי יודע?

שלושה אני יודע!

שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

4

ארבע מי יודע?

ארבע אני יודע!

ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

5

חמישה מי יודע?

חמישה אני יודע!

חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

6

שישה מי יודע?

שישה אני יודע!

שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

7

שבעה מי יודע?

שבעה אני יודע!

שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

8

שמונה מי יודע?

שמונה אני יודע!

שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

9

תשעה מי יודע?

תשעה אני יודע!

תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות, שני לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

12 שנים עשרה מי יודע?
שנים עשרה אני יודע!

שנים עשרה שבטיא, אחד עשרה
כוכביא, עשרה דבריה, תשעה ירחי
לידה, שמונה ימי מילה, שבעה ימי
שבתא, שישה סדרי משנה, חמישה
חומשי תורה, ארבע אמהות, שלושה
אבות, שני לוחות הברית, אחד
אלוהינו שבשמים ובארץ.

13 שלושה עשרה מי יודע?
שלושה עשרה אני יודע!

שלושה עשרה מדיא, שנים עשרה
שבטיא, אחד עשרה כוכביא, עשרה
דבריה, תשעה ירחי לידה, שמונה
ימי מילה, שבעה ימי שבתא, שישה
סדרי משנה, חמישה חומשי תורה,
ארבע אמהות, שלושה אבות, שני
לוחות הברית, אחד אלוהינו שבשמים
ובארץ.

10 עשרה מי יודע?
עשרה אני יודע!

עשרה דבריה, תשעה ירחי לידה,
שמונה ימי מילה, שבעה ימי שבתא,
שישה סדרי משנה, חמישה חומשי
תורה, ארבע אמהות, שלושה אבות,
שני לוחות הברית, אחד אלוהינו
שבשמים ובארץ.

11 אחד עשרה מי יודע?
אחד עשרה אני יודע!

אחד עשרה כוכביא, עשרה דבריה,
תשעה ירחי לידה, שמונה ימי מילה,
שבעה ימי שבתא, שישה סדרי משנה,
חמישה חומשי תורה, ארבע אמהות,
שלושה אבות, שני לוחות הברית,
אחד אלוהינו שבשמים ובארץ.

שירי אביב

איך יודעים שבא אביב? 🎵

איך יודעים שבא אביב?
מסתכלים סביב סביב
ואם רואים המון ידים חרוצות
נושאות סלים כבדים עם יין ומצות
ואם שרים "שמחה רבה" -
"אביב הגיע, פסח בא"
אז יודעים אז יודעים
שבא אביב שבא אביב,
אז יודעים אז שבא אביב
דתיה בן דוד

איך יודעים שבא אביב?
מסתכלים סביב סביב
ואם רואים שאין עוד בוך בשבילים,
ואם רואים שנעלמו המעילים,
ואם פרג וגם חרצית,
לכבוד החג קשטו ארצי.
אז יודעים אז יודעים
שבא אביב שבא אביב,
אז יודעים אז שבא אביב

שמחה רבה 🎵

שמחה רבה...
וכוס גדולה, וכוס גדולה אמי תביא
לאליהו, לאליהו הנביא.

שמחה רבה, שמחה רבה,
אביב הגיע, פסח בא!
שמחה רבה, שמחה רבה,
אביב הגיע, פסח בא!

שמחה רבה...

תפרו, תפרו, תפרו לי בגד עם כיסים.
מלאו, מלאו, מלאו כיסי באגוזים.

הלואי יבוא, הלואי יבוא, הלואי יסוד
יראה אותי, יראה אותי כל כך
הדוד

שמחה רבה...

שאול אשאל, שאול אשאל ארבע קשיות
שתה אשתה, שתה אשתה ארבע נוסות.

יפה בלהה וידידיה אגמון

התנועה הרפורמית

יהדות ישראלית ללא מחיצות

www.reform.org.il

עריכה: הדב גלעד קריב, עיצוב: טל כפיר שור
לשימוש משפחתי וקהילתי בלבד • כל הזכויות שמורות לתנועה הרפורמית בישראל